



bitig

MSKÜ EDEBİYAT FAKÜLTESİ  
DERGİSİ

bitig

MSKU Journal of Faculty  
of Letters and Humanities

**Sorumlu Yazar**

*Corresponding Author*

Medine UZUN

**Adres:** Muğla Sıtkı Koçman  
Üniversitesi, Sosyal Bilimler  
Enstitüsü

**e-posta:**

[uzunmedine48@gmail.com](mailto:uzunmedine48@gmail.com)



0000-0002-9214-5623

**Gönderim Tarihi / Received**

17.10.2021

**Kabul Tarihi / Accepted**

03.12.2021

**Atıf / Citation**

Uzun, Medine (2021),  
“Uluslararası Göç, Göç  
Kuramları: Fransa’daki Türk  
Göçmen Kadınların Egemen  
Kültürle Bütünleşme Problemi”,  
*bitig Edebiyat Fakültesi  
Dergisi*, C. 1, S. 2, s. 433-450.

**ARAŞTIRMA MAKALESİ**

*Research Article*

## Uluslararası Göç, Göç Kuramları: Fransa’daki Türk Göçmen Kadınların Egemen Kültürle Bütünleşme Problemi

*International Immigration,  
Immigration Theory, The Problem of  
Integration of Turkish Immigrant  
Women in France with the Sovereign  
Culture*

### Öz

Göç, insanların bir yerden başka bir yere ekonomik, siyasal ve toplumsal birtakım sebeplerden dolayı yer değiştirme hareketidir. Uluslararası göç, birey ya da bireylerin bir ülkeden başka bir ülkeye yer değiştirmesidir. Uluslararası göçte önemli olan, kaynak ülkedeki itici faktörlere karşı hedef ülkenin sunduğu çekici faktörlerdir. Makale konu alanı itibarıyla, uluslararası göçün küreselleşmeyle birlikte nasıl boyut değiştirdiği üzerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda günümüz 21.yüzyılında kadınların, göç eylemine aktif olarak katılması, göçün kadınlaştığını göstermektedir. Göç, günümüzde yalnız erkeklerin katıldığı bir toplumsal eylem değildir aynı zamanda kadınlar da göç eyleminde birer faildirler. Kadınların, göç etme süreci ve göç sonucu yaşadıkları entegrasyon problemleri erkeklere göre daha sancılı bir süreçtir bu yönüyle üzerinde durulması gereken temel bir sosyal problemdir. Bu noktada Türk kadınlarının, Fransa’ya göç ettiklerinde yaşamış oldukları entegrasyon problemlerini anlamak üzere daha önceden bu alanda çalışılmış araştırma tezlerine bakılmıştır. Çalışma bu bağlamda bir literatür derlemesidir.

**Anahtar kelimeler:** Göç, Uluslararası Göç, Göç Kuramları, Entegrasyon, Kadın.

### Abstract

Migration can be described as the movement of people from one place to another due to several economic, political, and social reasons. International migration on the other

hand can be described as the displacement of an individual or individuals from one country to another. Important factors which influence international migration include the attractive opportunities offered by the target country versus the driving factors in the source country. As a result, this article focuses on how international migration has changed in dynamic with globalization. In this regard, today's 21st-century women have been seen actively participating in the migration action. This has shown that in this century migration has been feminized. Therefore, today migration is no longer seen as a social act where only men participate in but also women take part in the migration act. Additionally, social issues surrounding integration problems as a result of migration and its processes experienced by women are seen to be severe compared to their male counterparts. This makes integration a basic social problem that needs to be properly examined. As a result, this study is an attempt to understand the integration problems experienced by Turkish women who immigrated to France by examining earlier studies on this topic. This study, therefore, is a literature review on this context.

**Keywords:** Immigration, International Migration, Migration Theories, Integration, Woman.

### Giriş

Geçmişten günümüze ve günümüzden geleceğe devam edecek olan göç eylemi, bireylerin buldukları olumsuz koşullardan dolayı gönüllü veya zorunlu olarak yer değiştirmesi olarak nitelendirilebilir. Göç, tek bir nedene veya tek bir sonuca dayalı açıklanabilecek bir olgu değildir. Göçün birden çok nedeni ve sonucu bulunmaktadır. Bu nedenler ve sonuçlar, zamana göre oldukça değişkenlik göstermektedir. Uluslararası göç, küreselleşmeyle birlikte çok farklı bir boyut kazanmıştır. Uluslararası göçler, ülkelerin yalnız göç alıp-vermesi ile açıklanabilecek basit bir eylem değildir. Burada göçün küreselleşmesinden bahsedilebilmektedir. Yani göç, yalnız hedef ve kaynak ülke arasındaki ikili bir ilişki değildir. Tüm dünyayı ilgilendiren küresel bir süreçtir. Teknolojik gelişmelerle birlikte ulaşım yollarının kısalması göçün hızlandığını göstermektedir. Göç, yalnız erkeklerin katıldığı bir eylem olarak görülürken, kadınlarında bu eyleme aktif olarak katılması göçün kadınlaşmasını da göstermektedir. Bu bağlamda düşünüldüğü zaman göç, çok kompleks bir yapıdadır ve her yönüyle düşünülmelidir.

Bu bağlamda ilk olarak göç olgusu anlaşılmaya çalışılmıştır. Özellikle göçün birden çok nedeni olduğu üzerinde durulmuştur. Daha sonra göçün türlerine değinilmiştir. Günümüz göçlerini daha iyi anlayabilmek adına uluslararası göçlere bakılmıştır ve küreselleşme ile birlikte nasıl bir boyut değiştirdiği üzerine odaklanılmıştır. Uluslararası göçü anlamak bir ölçüde asimilasyon, entegrasyon ve akültürasyon gibi kavramların ne olduğunu tartışmaktır. Bu bağlamda bu kavramların, nasıl bir bütünleşme politikası sunduğu ile ilgilenilmiştir. Göç olgusunu teorik bir çerçevede

değerlendirebilmek adına 3 temel kuramsal model ele alınmıştır. Bunlar; İtme-çekme kuramı, merkez-çevre kuramı ve ilişkiler ağı kuramıdır. Çalışmayı daha spesifik bir bağlamda temellendirmek için Türkiye'den Fransa'ya olan göç süreci tarihsel bir zeminde anlatılmaya çalışılmıştır. Burada özellikle kuramsal modeller kullanılarak açıklamalar yapılmıştır. Daha sonra kadınların bu göç sürecinin neresinde olduğuna değinilmiştir ve çalışmanın sorunsalı temelinde Fransa'ya göç eden kadınların, Fransa toplumuna entegre olamama durumlarına ilişkin tespitler yapılmıştır.

Bu çalışmanın amacı; Günümüzde göç eylemi yalnız bir sebepten kaynaklanmamaktadır. Özellikle küreselleşme ile birlikte göç hareketi boyut değiştirerek çeşitlilik göstermektedir. Bu bağlamda göç, günümüz yüzyılında yalnız erkeklerin katıldığı bir eylem değil kadınlarında katıldığı aktif bir eylemdir. Makale konu alanı itibariyle uluslararası göçün bir boyutunu oluşturan göçün kadınlaşması üzerine odaklanmaktadır. Bu bağlamda Fransa'ya göç eden kadınların göç etme nedenlerine, egemen kültürde yaşamış oldukları temel problemlere ve özellikle egemen toplumla bütünleşememe nedenlerine ilişkin sorulara cevap bulmak çalışmanın temel amacıdır. Bu bağlamda ilk kuşak ve ikinci kuşak olarak ayrılan kadınların, göç edilen ülkeye entegre olmalarını engelleyen faktörlerin neler olduğuna değinmek son derece önemlidir.

## **Göç**

Göç, insanların, coğrafi olarak buldukları yerden bir başka yere ekonomik, siyasal veya toplumsal sebeplerden ötürü yer değiştirmesi olarak tanımlanabilir. Göçü zaman düzleminde okuduğumuz zaman geçmişten bugüne devam eden aynı zaman da gelecekte de devam edecek olan toplumsal bir eylem olduğunu söyleyebiliriz (Oral ve Çetinkaya 2017: 1). Göç bakıldığı zaman çok nedenli aynı zaman da çok çeşitli bir olgudur. Bir insan ya da insan topluluğu bir yerden başka bir yere birden çok sebeple göç edebilir bu yönüyle göç olgusu çok nedenlidir. Bu nedenlere bakıldığı zaman kısaca dört başlıkta tasnif edilebilir. İlki doğal nedenler yani iklime bağlı nedenlerdir. Bunlar, erozyon, su kıtlığı, toprağın verimsizleşmesi, deprem, sel, çığ, heyelan gibi afetler olabilmektedir. İkincisi siyasal nedenlerdir. Bunlar, savaşlar, mübadeleler, siyasi baskılar, iç karışıklık gibi sebepler olabilmektedir. Üçüncüsü ekonomik nedenlerdir. Bunlar, iş imkânlarının yeterli olmaması, gelir dengesizliği, toprağın miras yoluyla parçalanması, geçim sıkıntısı gibi sebeplerdir. Dördüncüsü sosyal ya da bireysel nedenlerdir. Bunlar, eğitim, din, sağlık, kültürel farklılıklar, aile içi problemler, daha iyi yaşam arzusu gibi sebepler olabilmektedir (Şen 2014: 238-243).

Göç aynı zamanda çok çeşitli bir olgudur. Göçün birden fazla türü bulunmaktadır ve bunlar oluşum nedenlerine göre göçler, mesafesine göre göçler, süresine göre göçler ve yasal olan ve olmayan göçler olarak sınıflandırılabilir. Oluşum nedenlerine göre göçler gönüllü ve zorunlu olarak ikiye ayrılmaktadır. Birey, göç etme kararını bilerek ve isteyerek alıyorsa bu gönüllü bir göçtür. Ekonomik amaçlı yapılan göçler her ne kadar zorunlu bir göç olduğu düşünülse de bireyin almış olduğu bir karar olması sebebiyle gönüllü bir göçtür. Bireyin gönüllü olarak göç etme kararı almasında etkili olan faktör, hedef ülkenin kendisine sunduğu çekici etmenlerdir. Bunlar iyi bir eğitim, gelişmiş bir sağlık sistemi, daha iyi bir iş ücreti, güvenli bir çalışma ortamı, demokratik hakların özgürce kullanılabilirdiği bir alan gibi sebepler olduğu söylenebilir. Ekonomik amaçlı yapılan göçler daha çok kolektif bir özellik göstermektedir. Bunun sebebi ise göçmen ülkenin, hedef ülke ile yapmış olduğu iş antlaşmalarından kaynaklanmaktadır. Bu yüzden kolektif bir şekilde insanlar bir yerden başka bir yere göç etmektedir. Bu durum özellikle uluslararası göçlere bir örnektir. Zorunlu göçte ise yaşanan bölgenin doğa olayları gibi birtakım sebeplerle tahribe uğraması veya savaş, terör, siyasal istikrarsızlıklar gibi sebeplerden dolayı yaşanan bölgede güvenliğin sağlanamaması birey ya da bireyleri zorunlu göçe itmektedir. Zorunlu göçü, gönüllü göçten ayıran temel etmen, bireyin kendi iradesi dışında bir yerden başka bir yere yer değiştirme hareketi olarak ifade edilebilir (Koçak ve Terzi 2012: 167-168).

Mesafesine göre göçler iç ve dış göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Birey ya da bireyler, ülke içinde bir yerden başka bir yere yer değiştiriyorsa bu bir iç göçtür. İç göçler kendi içinde kırdan kıra, kırdan kente, kentten kente, kentten kıra olarak ayrılabilir. Türkiye'deki iç göçlere bakıldığında zaman ilk olarak 1960'lı yıllarda tarımda makineleşmeden dolayı kırdan kente bir iç göç hareketi vardı şimdi ise yoğun olarak kentten kente doğru bir hareketlilik söz konusudur. Dış göçler ise birey ya da bireylerin bir ülkeden başka bir ülkeye yer değiştirmesi hareketidir (Güreşçi 2016: 1059).

Süresine göre göçler geçici (mevsimlik) ve sürekli göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Yılın belli bir döneminde yapılan göçler geçicidir. Özellikle mevsimlik işçi göçleri bu gruba dahil edilmektedir. Mevsimlik olarak gerçekleştirilen göçlerin temel nedenleri, dinlenme isteği, otlak bulma zarureti, tarım işçiliği ya da turizm faaliyetleri gibi sebeplerdir. Örneğin, yılın belli bir mevsiminde Karadeniz'e çay toplamaya giden işçiler ya da yazın Adana'ya pamuk toplamaya giden mevsimlik işçiler bu gruba

dahildir. Geçici göçleri sürekli olan göçlerden ayıran temel nokta göçmenin bulunduğu yeri kısa bir süreliğine terk etmesidir. Sürekli olan göçlerde ise bulunulan yer kesin olarak terk edilmiştir. Kesin terk etme sebepleri ise bulunulan yerin itici faktörleri olabilmektedir. Bunlar yukarıda da ifade edildiği üzere doğal sebepler ya da siyasal sebepler olabilmektedir (Günder 2018: 380).

Son olarak göçün yasal ve yasal olmayan boyutları da bulunmaktadır. Göçmenin bir ülkeden bir başka ülkeye girişi hukuki ise bu yasal bir göçtür. Göçmenin bir ülkeye girişi hukuki boyutta değilse bu da yasal olmayan bir göçtür. Örneğin göçmen ülkenin, hedef ülke ile yapmış olduğu işçi antlaşmaları veya nüfus değişimleri hukuki bir süreçtir bu yönüyle bu göçler yasaldir. Göçmenin sahte belgelerle ya da pasaportlarla hedef ülkeye kaçak yollarla giriş yapması ise yasal olmayan bir göç sürecidir (Zhanadilova 2018: 117).

Görüldüğü üzere göç çok nedenli ve çok çeşitli bir olgudur. Burada anlatılmak istenen temel nokta birey ya da bireyleri göçe iten sebeplerin ne olduğu ve göçün kaç türde gerçekleştiğini anlatabilmektir. Bu bağlamda Türkiye'den Fransa'ya olan dış göçü anlayabilmek için temelde uluslararası göçün iyi anlaşılması gerekmektedir.

### **Uluslararası Göç**

Göç, ekonomik, siyasal, ekolojik, sosyal veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan kısa veya uzun, gönüllü ya da zorunlu, geçici ya da sürekli, yasal ya da yasal olmayan nedenlerle bir yer değiştirme hareketidir. Uluslararası göç ise, bir ülkeden başka bir ülkeye nüfusun yer değiştirmesi hareketidir. Bu yer değiştirme hareketinde önemli olan sebepler temel göç nedenleri ile aynıdır. Ekonomik, siyasal, sosyal ve bireysel olarak sıralanabilir. Uluslararası göçte etkili olan itici ve çekici faktörler zamana ve mekâna göre değişkenlik gösterebilir. Örneğin göçmen ülkede bir dönem işçi ücretlerinin düşük olması itici bir faktörken başka bir dönem siyasal istikrarsızlık itici bir faktör olabilmektedir. Uluslararası dış göçlerin temel sebeplerine bakıldığı zaman işçi ücretlerinin düşük olması, ekonomik istikrarsızlık, güvenli olmayan çalışma ortamları, eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin kendi branşlarında istihdam edilmeyip düşük ücretli ve statülü işlerde çalışmak zorunda kalmaları, etnik farklılıklardan doğan ayrımcılıklar ve toplumda kabul görememe, siyasal istikrarsızlık ve totaliter rejimler gibi çeşitli sebepler sıralanabilir. Sayılan tüm bu sebepler göçmen ülkenin itici faktörleridir. Buna karşın bir de hedef ülkenin durumuna bakılması gerekmektedir. Ekonomik olarak gelişmiş ülkelere bakıldığı

zaman özellikle Avrupa ülkelerinde 2. Dünya savaşının bitmesiyle ülke nüfusunda özellikle erkeklerde bir azalma yaşanmıştır. Bunun sonucu sanayisi gelişen Avrupa ülkelerinde iş gücü sorunu cereyan etmiştir. Bu sebepten dolayı bu merkez ülkeler, çevre ülkelerden işçi alımlarına başlamıştır. Gelişmemiş ülkelerde nüfus fazlalığından dolayı yaşanan istihdam sorunu, gelişmiş ülkeler tarafından işçi alınmasıyla çözülmeye çalışılmıştır ve bu yönde ülkeler arası işçi antlaşmaları yapılmıştır.

Uluslararası göçlerin bir diğer önemli sebebi ise gelişmemiş olan çevre ülkelerin, toplumsal kurumlara harcadığı hizmet miktarının düşük olması eğitim, sağlık gibi kurumların yeterince gelişmemesine sebep olmuştur. Bu sebep bireylerin dış ülkelere göç etmesinde çok etken bir faktördür. Bireyler, daha iyi bir eğitim alabilmek ya da sağlık hizmetlerinden daha iyi faydalanabilmek için dış ülkelere göç etmektedir. Özellikle daha iyi bir eğitim alabilmek, kendisini daha iyi geliştirebilmek ya da daha iyi bir iş fırsatı yakalayabilmek amacıyla dış ülkelere yapılan beyin göçleri önemli dış göçlerdir. Bireyleri, uluslararası göçe iten temel sebep kaynak ülkenin itici, hedef ülkenin ise çekici faktörleridir (Ünsal 2019: 51-53).

Uluslararası göç, Türkiye bağlamında değerlendirildiğinde ilk olarak köyden kente olan iç göç hareketinin daha sonra ise kentten dış ülkelere yapılan uluslararası göç hareketinin açıklanması gerekmektedir. İlk olarak Türkiye’de tarımda makineleşmenin başlaması ve daha iyi bir yaşam arzusu ile köylüler, kırdan kente doğru göç etme kararı almışlardır. Bu yoğun göç dalgası karşısında kentlerde yoğun nüfus artışları yaşanmıştır ve bu durum beraberinde kentlerde işsizliği doğurmuştur. Yetkililer, bu sorunu çözebilmek amacı ve Avrupa ülkelerinin işçi taleplerine karşılık vermek üzere işçi antlaşmaları imzalamışlardır. Görüldüğü üzere iç göç eylemi ile başlayan nüfus hareketi dış ülkelere doğru ilerleyerek uluslararası bir göç eylemi formuna bürünmüştür. Aslında bakıldığı zaman uluslararası göçün en büyük sebeplerinden biri kuşkusuz gelişmiş ülkelerde ortaya çıkan iş gücü ihtiyaçlarıdır. Merkez ülkeler, bu iş gücü ihtiyacını gelişmemiş çevre ülkelerden ucuz fiyatlarla karşılamayı amaçlamışlardır. Bu durum merkez ülkeler için bulunmaz bir fırsattır fakat işçi gözünden bakıldığında şüphesiz bir emek sömürsüdür. Bakıldığında son otuz yıldır Avrupa ülkeleri işgücü ihtiyacını bu şekilde karşılamaktadır (Ünsal 2019: 53-54).

Günümüz 21. yüzyılında göçler, yalnız ekonomik sebeplerden dolayı ya da tek bir sebepten dolayı gerçekleşiyor söylemi kabul edilemez. Küreselleşme süreci göçün yapısını, boyutunu, akışını ve hızını tamamen değiştirerek sadece ekonomik boyutlu bir süreç değil aynı zamanda sosyal, siyasal alanları da kapsayan çok yönlü bir süreçtir. Bu bakımdan Stephen Castles ve Mark J. Miller günümüz 21. yüzyılına “Göçler çağı” olarak adlandırmıştır. Stephen Castles ve Mark J. Miller, küreselleşme ile birlikte göçte birtakım yeni özelliklerin ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Bunlar, göçün küreselleşmesi, göçün hızlanması, göçün farklılaşması, göçün kadınlaşması ve göçün siyasallaşmasıdır. Küreselleşme ile birlikte göçün kadınlaşması gözle görülen bir gerçektir. Önceden göç, sadece erkekler tarafından gerçekleştirilen bir eylem olarak görülürken küreselleşme ile birlikte göç hareketlerinde artık kadınlarında var olduğu fark edilmeye başlanmıştır (Kaypak 2017: 5). Göçün yalnızca erkeklere atfedilen bir eylem olduğu düşüncesinin kırılma noktası ise küreselleşme ile birlikte yaşanan sosyo-ekonomik değişim ve dönüşümler kadınları olumlu veya olumsuz ölçüde etkileyerek kadınları göç eylemine katılmayı daha çok itmiştir. Kadınlar, kendi kararlarıyla korkmadan göç sürecine aktif olarak katılmışlardır. Kadınlarda erkekler gibi daha iyi bir iş, daha iyi bir sağlık hizmeti, daha güvenli bir ortam, daha iyi bir eğitim alma düşüncesi ile dış göçlere yönelmişlerdir. Bakıldığında kadın iş gücüne duyulan ihtiyaç göçün kadınlaştığını gösteren en temel nedenlerden biridir (Kaypak 2017: 7-8).

Göçün küreselleşmesiyle anlatılmak istenilen, göçün yalnızca bir bölgeyi ya da ülkeyi kapsamadığı ya da bir ülkenin yalnızca göç alan veya veren bir ülke olmadığı aynı zamanda karşılıklı bir etkileşimin olduğu bir süreç olarak tanımlanabilir. Göçün hızlanması ise teknolojik gelişmeler akabinde kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, ulaşım yollarının kısalması veya kolaylaşması bir yerden başka bir yere göçü hızlandıran temel etkenler olmuştur. Göçün farklılaşması, bir yerden başka bir yere yapılan göçlerde itici ve çekici faktörlerin değişkenlik göstermesi olarak ifade edilebilir. Örneğin bir göç olgusunda ekonomik faktörler itici faktör iken diğer bir göç olgusunda ülke içindeki güvensiz ortam itici faktör olabilmektedir. Göçün kadınlaşması ise bu çalışma bağlamında üzerinde önemle durulacak bir başlıktır çünkü artık göç eyleminde kadınlarda aktif bir rol oynamaktadır. Bir zamanlar aile birliğinin devamını sağlamak amacıyla eşlerinin yanında gelen pasif göçmen kadınlar günümüzde daha aktif olarak göç eylemine katılmaktadırlar. Özellikle küreselleşme ile birlikte kadın emeğine duyulan ihtiyacın ön plana çıkması kadınların aktif olarak göç eylemine katıldığını göstermektedir (Öder 2008: 10-12).

### **Asimilasyon, Entegrasyon, Akültürasyon**

Uluslararası göçte tartışılan en temel sorunlardan birisi, göçmen bireyin hedef ülkeye uyum sağlayamaması ve bunun sonucu bütünleşememesidir. Bakıldığı zaman göç, yalnız bir yerden bir yere yer değiştirme hareketi değildir. Aynı zamanda kaynak ülkelerin toplumsal değerlerinin, göçmenle birlikte hedef ülkeye getirilmesi durumudur. Bu durumda hedef ülke ile kaynak ülke arasında toplumsal değerler uyum sağlayamayabilir ve hatta çatışabilir. Bu yüzden göçmen bireyler ya kendi değerlerini geride bırakıp egemen kültürle bütünleşir ya da kendi değerlerini bir ölçüde koruyup aynı zamanda egemen kültürün değerleri ile uzlaşır. Bu yüzden burada önemle üzerinde durulması gereken kavramlar vardır. Bu kavramlar, asimilasyon, entegrasyon ve akültürasyondur.

Bu kavramların her birinin kendine özgü anlamları bulunmakla birlikte üçünün de uzlaştıkları bir nokta vardır o da egemen kültürle bütünleşmektir. Göçmenin kendi değerlerini bir kenarda bırakarak egemen kültürün değerleri ile bütünleşmesi asimilasyon kavramına karşılık gelir. Birey, burada egemen kültürün potasında kendi değerlerini eritir ve egemen kültürü içselleştirir. Göçmen kimliği, egemen kültür düzeni için bir farklılıktır ve farklılıklar çoğu zaman tehlikeli görüldüğü için egemen kültürde kabul edilemez. Bu yüzden göçmen bireyler, toplumda var olabilmek ve aynı zamanda kabul görebilmek için kendi kimliklerinden vazgeçerek egemen olan kimliği benimserler. Entegrasyon kavramını hem Fransız ekolü yani Durkheim'cı gelenek hem de Amerikan ekolü yani Şikago Okulu bütünleşme bağlamında ele almıştır. İki ekol de göçmenin bütünleşmesinden bahseder yalnız yöntemleri farklıdır. Bu kavrama göre hem göçmen kültür hem de egemen kültür aynı payda da ele alınır. Göçmen, egemen kültürde kendi kültürünü korurken aynı zamanda egemen kültürün değerlerine uyum sağlamaktadır. Bu uyum beraberinde egemen kültürle bütünleşmeyi getirir. Göçmen hem kendi kültüründen vazgeçmiyor hem de egemen kültürü dışlamıyor. Burada ortak bir paydada birleşme söz konusudur (Sağlam 2017: 149-151). Göçmen kültürü ve egemen kültür arası bir üstünlük yoksa ve her iki kültür arasında bir etkileşim varsa bu akültürasyon kavramına karşılık gelir. Akültürasyon, birey veya bireylerin bir kültürün özellikleri benimsemesi ya da farklı kültürler arası kurulan bir etkileşim olarak kısaca ifade edilebilir (Öder 2008: 13-15). Bakıldığı zaman entegrasyon, asimilasyona ve akültürasyona göre daha olası ve kabul edilebilir bir uyum sürecidir.



### Göç kuramları

Bugün dünyada göç eylemini tek bir nedenle açıklayabilecek olan bir teori henüz yoktur. Bu yüzden sosyal bilimciler, kendi disiplinleri doğrultusunda birden çok göç kuramı geliştirmişlerdir. Her bir kuramsal modelin kendine özgü bir dinamiği ve göçün sadece belirli bir noktasına odaklanan varsayımları vardır. Bu çalışma bağlamında 3 kuram belirlenmiştir. Bu 3 kavram Türkiye'den Fransa'ya olan göç sürecini detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Belirlenen kuramlar; itme-çekme kuramı, merkez-çevre kuramı ve ilişkiler ağı kuramıdır.

*Everett Lee İtme-çekme kuramı* Bu kuram, “Everett Lee tarafından ilk kez 1966 yılında “A Theory of Migration” adlı makalede bahsedilmiştir”. Bu kuram hem iç göçlerin hem de dış göçlerin anlaşılmasında son derece önemlidir. Özellikle uluslararası göçlerin nedenleri açıklamak üzere bu kuram sıklıkla kullanılmaktadır. Kuram, göçmenden daha çok göçün mekânsal özelliklerine odaklanmıştır. Bu kurama göre hem kaynak ülkede hem de hedef ülkede itici ve çekici faktörler bulunmaktadır. Bunlar kısaca yaşanılan yerin mekânsal özellikleri, gidilmesi düşünülen hedef ülkenin mekânsal özellikleri, bireysel etkenler ve son olarak göç süresince karşılaşılabilecek birtakım engeller olarak sıralanabilir (Aydemir ve Şahin 2017: 364).

*Merkez-çevre kuramı* Bu kuram bağımlılık okulu olarak da bilinmektedir. Bu kurama göre, dünya, merkez ve çevre olarak ikiye ayrılmıştır. Merkez, gelişmiş ülkelerdir çevre ise gelişmemiş ülkelerdir. Merkez ve çevre ülkeler yani gelişmiş ve gelişmemiş ülkelere birbirlerine ekonomik gereksinimlerden dolayı bağımlıdırlar. Merkez ülkeler, ekonomik gücü elinde bulunduran kapitalist ülkelerdir. Çevre ülkeler ise merkez ülkelere ham madde ve iş gücü ihtiyacını sağlayan gelişmemiş ülkelerdir (Çağlayan 2006: 78-79).

*İlişkiler ağı kuramı* Yukarıda bahsedilen iki kuram göçü ekonomi temelinde açıklanmıştır. İlişkiler ağı kuramı ise göçü, göçmen ağı üzerinden anlamaya çalışmıştır. Bu kuram, göçmenlerin, göç ettikleri zaman kaynak ülkeyle iletişimini koparmamaları ve kendilerinden sonra gelecek olan göçmenlere önderlik etmeleri açısından önemlidir. İlk göçmenler, daha sonra gelecek olan göçmenler için adeta birer kılavuz olabilmektedirler. Göçmen ağları, mevcut göçmenler ile potansiyel göçmenler arasında ilişki kurmalarını sağlayan bir bağıdır. Mevcut göçmenler, potansiyel göçmenlerin ön yargılarını, korkularını kırabilir ve hatta göçün maliyetini düşürebilir. Göçmen ağları, uluslararası göçü arttırabilir ve hızlandırabilir (Develi

2017: 1347). Bu göç kuramları, Türkiye'den Fransa'ya olan göç hareketinde somutlaştırılacaktır.

### **Türkiye'den Fransa'ya Göç Süreci**

20. yüzyılda tüm dünyayı saran bilimsel ve teknolojik gelişmeler uluslararası göçü hızlandırmış ve tüm dünyayı etkilemiştir. 2. Dünya savaşı sonrasında Avrupa ülkelerinde bir sanayileşme süreci başlamış ve savaş sonucu ülke nüfusunun azalması sanayide çalışacak olan işgücü ihtiyacını ülke içinden karşılayamamasına sebep olmuştur. Bu yüzden Avrupa ülkeleri bu işgücü ihtiyacını karşılamak amacıyla gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkelere işçi antlaşmaları ile bir takım göçmen alımlarına başlamıştır. Bu uluslararası göç hareketine katılan özellikle 1960'lı yıllarda Türkiye'dir çünkü Türkiye'de o yıllarda Marshall yardımları ile birlikte köylüler, traktör almaya başlamış ve tarımda insan emeğine verilen değer azalmıştır. Bu yüzden birçok köylü işsiz kalmış ve iş bulabilme umuduyla kentlere bir iç göç süreci başlatmıştır fakat bu göç hareketi kentlerde yığılmalara, işsizliğe, gecekondulaşmaya, güvensiz ortamlara sebep olmuştur. Bu yüzden yetkililer, bu yıllarda kendi yükünü hafifletmek ve Avrupa'nın işçi ihtiyacını karşılamak için çeşitli işçi antlaşmaları ile Almanya, Fransa gibi ülkelere işçi göndermiştir. Fransa 1960'lı yıllarda düzenli olarak göç almıştır ve o yıllarda en çok göçmen kabul eden ülke olmuştur. Fas, Tunus, Cezayir gibi ülkelere de düzenli olarak göçmen almıştır. Tarihte bakıldığı zaman Fransa'nın Cezayir üzerinde bir sömürgesi bulunmaktaydı. Sömürgecilik bitmemişti aslında sadece isim değiştirmişti. Fransa'nın Cezayir üzerindeki sömürüsü göçmen kisvesi altında meşrulaştırılmıştı. Amerika'nın sağladığı Marshall yardımları Avrupa ülkeleri için ekonomik kazanımlara işaret ederken Türkiye gibi ülkelerin işsizlik gerçeği ile yüzleşmesine sebep olmuştur. İlk önce kentlere iç göç gerçekleştiren Türkler, kentlerde umduklarını bulamadıkları için ikinci bir kez dış göç hareketine katılmışlardır (Aksoy 2019: 36-41).

1960'lı yıllar Türkiye ve Fransa'nın resmi olarak göçmen alımlarına başladığı tarihtir. 1960'tan 1970'li yıllara kadar Fransa'ya göç sürecinde kadınlar pasiftir. Yani çok az kadın göçmen bu sürece katılmıştır. Fransa'ya göç yeni bir eylem gibi görülse de aslında Osmanlı devleti son dönemlerde devleti yıkılmaktan kurtarmak amacıyla bazı Türkleri, Fransa'da eğitim almak, bilimsel gelişmeleri yakından takip etmek kısacası Avrupa'daki gelişmeleri yakından takip etmek amacıyla Avrupa'ya öğrenciler göndermiştir. Bu gençler, Avrupa'daki gelişmeleri takip ederek, ülkesine döndükleri zaman yetkililere rapor vermişlerdir. Avrupa'da büyük bir değişim ve dönüşüm

yaşanıyordu ve Osmanlı bu gelişmenin çok gerisinde kalmıştır ve Osmanlı devleti, bu açığı kapatmak amacıyla Fransa gibi ülkelere öğrenciler göndermiştir. Burada tarihsel bir göçmen ilişkisinden bahsedilebilir (Aksoy 2019: 36-41).

Türkiye'de meydana gelen askeri darbeler sonucu birçok devrimcinin Avrupa ülkelerine aynı zamanda Fransa'ya göç ettiğinden bahsedilebilir. İlerleyen yıllarda da ülke içinde istikrarsızlıkların devam etmesi aynı zamanda terör olayların faaliyet göstermesi 1980 sonrası ülkeyi terk eden sığınmacıların arkasından yeni bir göçü başlatmıştır (Aksoy 2019: 36-41).

Türkiye'den Fransa'ya göç süreci 3 zamanda sınıflandırılabilir. Bunlardan ilki, Osmanlı devletinin, Avrupa'da neler olup bittiğini öğrenmek amacıyla Fransa'ya öğrenci göndermesi eylemidir. İkincisi, dünya savaşlarının bitmesiyle Avrupa ülkelerinde erkek nüfusun azalması aynı zamanda doğum oranlarının düşmesi, gelişmemiş ülkelere gelişmiş Avrupa ülkelerine işçi antlaşmaları ile teşvik edilen göç hareketi olarak ifade edilebilir. Burada merkez-çevre kuramının temel varsayımları somut bir şekilde görülmektedir. Kapitalist ülkeler, finans güçlerini devam ettirebilmek amacıyla gelişmemiş ülkelere ucuz iş gücü satın almışlardır. Son olarak da 1980 darbesi sonucu devrimcilerin, Fransa'ya göç etme hareketidir. Bakıldığında bu 3 göç süreci genel anlamda itme-çekme kuramı ile değerlendirilebilir. Bu kurama göre; Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik, siyasal ve sosyal problemler birer itici faktör olurken, Avrupa'nın özelde Fransa'nın sunduğu ekonomik ve sosyal imkânlar ise göçmenler için çekici birer faktör olmuştur (Aksoy 2019: 36-41).

Küreselleşme ile birlikte göçün farklılaştığı ve boyut değiştirdiğinden bahsedilebilmektedir. 1960'lı yıllardan başlayan göçlerde erkekler aktif bir rol oynarken, günümüzde kadınlarında göçe aktif olarak katıldıkları söylenebilmektedir. Önceden erkekler iş bulma umuduyla, ailelerini arkalarında bırakarak tek başlarına göç eylemi gerçekleştiriyorlardı. Bazı göçmenler orada uzun süre yaşamak düşüncesiyle kararlar alırken bazıları ise bir an önce paralarını biriktirip ülkelere geri dönmeyi umut etmişlerdir. Bazıları orada evlenmiş bazıları ise eşlerini, çocuklarını yanlarında getirmişlerdir. Bu durumda eşler ve çocuklar göçün ikinci dalgasını oluşturmuştur. Zamanla akrabalar, tanıdıklar da bu göç sürecine katılmışlardır. Ağ kuramına göre göçmenin, bulunduğu ülkenin kazanımlarını yurduna anlatması ve tecrübelerini onlarla paylaşması, onlara kılavuz olması göçü

fitilleyen bir dinamiktir. Göçü kolaylaştıran, hızlandıran, maliyetini düşüren bir etkidir temelde çünkü ilk göçmenler, hedef ülkeyi öğrenmiştir, potansiyel göçmenler için adeta birer köprü görevi görmüşlerdir. Mevcut göçmenler, her iki ülkeyi birbirine bağlayan, geçişi kolaylaştıran birer köprüdürler. Göçmenin, sürekli yurdundakilerle iletişim halinde olması göç etme kararını kolay kılmaktadır. Göçmenin, Avrupa'nın kendine sunduğu kazanımları özendirerek yurduna anlatması kendisinden sonra gelenleri adeta büyülemiştir (Aksoy 2019: 36-41).

Göçün, iyi kazanımları olduğu kadar egemen kültüre uyum sağlayama, bütünleşme gibi temel problemleri de vardır. Örneğin göçmenin, dili, dini, kimliği, yaşantısı, egemen kültürle zıtlaşabilir. Bu durumda egemen kültürle bir uyum sağlayamama ve kendi habitusu içinde sıkışıp kalmasına sebep olabilir. Fransız toplumunun da milliyetçi kimlikleri ile tanınması göçmenler için bulunulan koşulları iki kat daha zor kılabilir. Fransız toplumu göçmene yapıcı ve ılımlı yaklaşmadığı süreçte toplumsal çatışmalar kaçınılmazdır. Fransa'ya göç eden göçmenlerin eğitim seviyelerinin düşük olması, yabancı dil bilmemeleri Fransa toplumu ile bütünleşememe sorununu doğurmuştur. Temel düzeyde sadece gündelik işlerini çözebilecek düzeyde Fransızca öğrenen göçmenler, genelde kendi habitusları içinde sıkışıp kalmışlardır. İlk göçmenlerin profiline bakıldığında az bir Fransızca bilgisi olan ve hatta bunu sadece erkeklerin bildiği, kadınların belki de hiç bilmediği, kendi evlerinin için de yaşamlarını devam ettirdiği, Fransız toplumu ile iletişim kurmaktan çekinen bir kuşak olduğu söylenebilir. İkinci kuşak ise bu profilden bir hayli farklılaşan bir profil sergilemektedir. Fransızca bilen, Fransız eğitimi alan, Fransız toplumu ile birlikte uyum gösteren bir kuşaktır (Aksoy 2019: 36-41).

### **Türkiye'den Fransa'ya Göç Sürecinin Kadınlaşması**

Türkiye'den Fransa'ya gelen kadın göçmenleri ilk kuşak ve ikinci kuşak olarak ayrılabilir. Burada ilk kuşaktaki göçmen kadınlar daha çok eşlerinin bir uzantısı olarak göç eylemine katılmışlardır. İkinci kuşak kadınlar ise ilk kuşak kadınların çocuklarıdır ve her iki kuşakta da göçün yapısal özellikleri farklılaşmaktadır. Fransa'ya göç süreci ilk olarak Türk erkeklerin iş umuduyla gelmeleri akabinde eşlerini yanlarına almalarıyla gerçekleşen bir süreçtir. Göçün kadınlaşmasını da işte tam bu noktada görülmektedir. Aile bütünlüğünün korunması ve aile soyunun devam ettirilmesi amacıyla kadınlar göç sürecine katılmaktadır. Bu ilk kuşak kadınlar, herhangi bir işte çalışmak amacıyla değil aksine aile birliğinin devamı için Fransa'ya getirilmişlerdir. Kadınların, herhangi bir işte çalışmaları ilk dönemde söz

konusu olmamıştır çünkü eğitim seviyelerinin düşük olması aynı zamanda Fransızca bilmemeleri onları ev dışındaki herhangi bir sosyal platformda konumlandıramamıştır. Kadınlar, Fransız toplumuyla bütünleşememiş ve eşlerinden bağımsız hareket edememişlerdir. Bu dönem, 1960'lı ve 1975'li dönemlere denk gelmektedir. Bu kadınların Türkiye'deki demografik unsurlarına bakıldığı zaman genelde kırsal kesimde yaşadıkları ve eğitim seviyelerinin düşük olduğu saptanmıştır. Okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı da oldukça fazladır. Fransızca bilen sayı da çok azdır. Genelde erkekler iş yaşamında ve sosyal yaşamlarında çok az konuşabilecekleri kadar Fransızca bilgisine sahip olmuşlardır lakin kadınlar bu süreçten bağımsız tutularak ev içinde konumlandırılmışlardır. Kadınlar, dış dünyadan adeta izole edilerek ev içine hapsedilmiştir. Dil problemi aynı zamanda kadınların iş yaşamına atılmasının önündeki en büyük engellerden birisi olmuştur. İlk kuşak kadınların Türkiye'den Fransa'ya gelmesindeki en temel etken emek piyasasına katılım değil aile bütünlüğünün bozulmaması düşüncesinden ileri gelmektedir. O yıllarda kadınlar için istihdam alanları çok sınırlıdır. Kadınların çalışabilmesi için yasal çalışma izinlerinin ve oturma izinlerinin olması gerekir fakat bu durumu eşlerinin üzerinden sağlamaktadır çünkü ilk gelen eşleri olduğu için Fransa'da oturma ve çalışma iznini eşleri almaktadır. Bu yüzden kadınlara eşleri üzerinden bir çalışma ve oturma izni verilmiştir. Bu noktada yine kadını, erkeğe bağlayan hukuksal bir süreçten bahsedilebilmektedir. Yasal bir şekilde çalışan kadınlar olmasının yanında kayıt dışı istihdamdan faydalanan kadın göçmenlerde bulunmaktadır. Fransız işletmelerde kadının çalıştığı çok nadir görülmüştür daha çok eşlerinin veya akrabalarının Fransa'da kurmuş oldukları işletmelerde istihdam edilmişler yine kadının erkeğe bağımlı olduğu somut bir şekilde görülmektedir. 1980'li yıllardan sonra bir takım değişim ve dönüşümler yaşanmaya başlanmıştır. Bu yıllardan sonra kadınlar, tekstil, ev temizliği gibi işlerde istihdam edilmeye başlanmıştır. Kadınlar, erkekler gibi aynı çalışma saatine sahip olmasına rağmen erkeklerden oldukça düşük maaş almışlardır burada kadının emeğinin sömürüldüğü somut bir şekilde görülmektedir. Kadınların bir şeyler başarması için erkeklerden hiçbir eksikliği yoktur fakat önlerindeki en büyük engel dil problemidir. Fransız toplumunun kültürüne, diline, yaşayış tarzına alışamayan ve adapte olamayan kadınlar birçok yönde kendilerini bastırmışlardır. Eşleri ile birçok noktada birlikte hareket ederek bireysel kararlar alamamışlardır. Sağlık problemlerinde veya çocuğun eğitimi ile ilgili sorunlarda kendileri birtakım problemleri çözmekte yetersiz kalıp eşlerine veya tanıdıklarına ihtiyaç duymuşlardır. Bu denli ilişkiler olduğu gibi toplumsal ilişkilerde yalnızca aile, akraba, tanıdık ve diğer Türk göçmenleri ile sınırlı

kalmıştır. Tabiri caizse kadınlar, Fransa toplumuna Fransız kalmışlardır. Türkiye’de olduğu gibi Fransa’da da cemaat yapısı devam etmiştir. Çalışan ve çalışmayan kadın ayrımı yapmak gerekirse çalışan kadın biraz daha dışa dönük çalışmayan kadın ise daha çok eve dönük bir yaşam sürdürmüştür. Çalışan kadınlar sosyal ilişkilerini, arkadaşlıklarını çalıştığı ortamda kurarken çalışmayan kadınlar ise aile içinde kalıp Türk komşuları veya akrabaları ile ilişki kurmak durumunda kalmışlardır (Öder 2008: 62-88).

İkinci kuşak kadınlar olarak ifade edilebilen grup ise Fransa toplumunda dünyaya gelmiş, Fransa’daki okullarda eğitim görmüş veya görmekte olan ilk kuşak kadınların kız çocuklarıdır. Bu çocuklar, ilk kuşaktaki kadınların yani annelerinin yaşadığı gibi bir dil problemi ile karşılaşmamışlardır ancak diğer faktörler yine Fransız toplumuna entegrasyonu engellemiştir bu da cemaatçi yapının aile içinde aynen devam etmesi ve kız çocuklar üzerindeki baskı faktörüdür. Ailenin namusu kadın ve kız çocukları üzerinden korunmaktadır bu yüzden kızlar üzerinde hem anneleri hem de babaları tarafından güçlü bir tahakküm vardır. Kız çocukların evlenmesine yönelik kararlar yine aile içinde alınmaktadır ve kız çocuğuna söz hakkı tanınmamaktadır. Aile baskın bir şekilde kız çocuğun yaşamını kendi istekleri doğrultusunda yönlendirebilmektedir. Bu durum kız çocuğun evlenmesi ile son bulmayıp aynı şekilde eş tarafından da devam ettirilmektedir (Öder 2008: 62-88).

Sonuç olarak bakıldığı zaman, Fransa’ya göç sürecinde ilk dönemki göçmen kadınların eğitim profilleri oldukça düşüktür. Buna karşı Fransa’da doğup büyüyen kız çocukların ise eğitim düzeyleri gayet iyi aynı zamanda anadilleri gibi Fransızca konuşmaktadırlar. Fransa’daki yaşamın Türkiye’ye göre daha iyi olması Türk ailelerin Fransa’ya daimi olarak yerleşmelerine sebep olmuştur. Kitle iletişim araçlarının sunduğu imkânlar doğrultusunda Türkiye ile bağlar kopmamış iletişim uzaktan da olsa devam etmiştir. Yıllık izinlerinde Türkiye’ye gelerek memleket hasretlerini gidermişler aynı zamanda akrabalarına, arkadaşlarına Fransa’nın imkânlarından bahsederek onları Fransa’ya gelmeleri için teşvik etmişlerdir (Öder 2008: 62-88).

### **Göçmen Türk Kadınların Entegrasyon Süreci**

Fransa da yaşayan Türk kadın göçmenlerin Fransa toplumu ile bütünleşmesi Fransız kültürüne entegre olması erkeklere oranla biraz daha sancılı bir süreçtir. Bu entegre olamama problemi yalnız ilk kuşak kadınların değil aynı zamanda Fransa

toplumunda büyüyen, Fransızca eğitimi alan kız çocukları içinde geçerlidir çünkü her ne kadar kendileri eğitilmiş olsalar da aile içindeki tahakküm onları sınırlandırmış ve kısıtlamıştır bu yüzden Fransız toplumuyla bütünleşememişlerdir. İlk kuşak kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması, Fransızca bilmemeleri, eşlerinin baskısı, yeni bir ülke, yeni bir insan karşısında ne yapacağını bilememe gibi çeşitli problemler entegrasyon için bir engeldir ikinci kuşak dil biliyor, eğitilmiş lakin onlar içinse engel ailelerinin onlar üzerindeki tahakkümleridir. Sosyologlar, göçmen çocukların genel anlamda bir kültür bunalımı ile karşı karşıya kaldıklarından bahsederler çünkü onlar aile içinde kendi kültürel değerlerini korurken aynı zaman da gittikleri okulda Fransız kültürünü bir ölçüde içselleştirdiklerinden bahsederler. Burada ikili ve sancılı bir sosyalleşme süreci vardır çünkü bir tarafta aileleri tarafından kendilerine öğretilen bir takım kültürel normlar var diğer taraftan ise egemen kültürün toplumsal değerleri bu yüzden çocuk ikili bir çelişkide kalmaktadır. İkinci kuşak yani göçmen kadınların çocukları Fransız toplumunun dilini öğrenirken zaten büyük ölçüde farkında olmadan o topluma entegre olmaktadır. Bakıldığı zaman belli bir yaşa kadar Türkiye'de yaşayan kadınlarla, Fransa da doğup büyüyen kız çocukların entegrasyon süreçleri birbirinden çok farklıdır. İkinci kuşak daha kolay entegre olabilir fakat aileler bu sürecin önüne bir ket vurmaktadırlar. Erkekler, kadınların ve kız çocukların Fransız toplumuna entegre olmasının önündeki en büyük engeldir. Aynı zamanda kız çocukların üzerinde annelerinin kurduğu baskıdan da bahsedilebilir fakat kadının kurduğu baskı erkeğin kendisi üzerinden kurduğu baskının bir zarureti olduğu gerçeği gözden kaçırılmamalıdır. Göçmen Türk kadınlarının üzerindeki eril tahakkümün kısmen azaldığı noktada Fransız toplumuyla bir entegrasyon sağlanacaktır. Kadının Fransız toplumuna entegre olması bir kenarda dursun, Türk arkadaşlıkları kurmasına dahi izinler verilmemektedir. Fransız toplumuna entegrasyonun sadece kadının ailesi gözünden bakmak yeterli değildir aynı zamanda Fransız toplumunun Türk kadın göçmeninin entegrasyonuna perspektifi de son derece önemlidir. Fransız televizyonlarında Türk kadınlar genelde eğitimsiz, bilgisiz, erkek egemenliğinin altında ezilen bir şekilde tasvir edilmektedir. Genel olarak Fransa toplumunun da böyle bir algısı olduğu için Türk kadınlarını kendi içlerine almamaktadırlar. Fransa toplumu, Türk kadınlarını, kendileri ile iletişim kuracak düzeyde görmemektedirler ve erkeğin sözünden çıkmayan kadınlar olarak görmektedirler. Fransız toplumunun bir parçası olarak görülmemeyen Türk göçmen kadınlar bir yabancı olarak nitelendiriliyor ve Fransız toplumuna entegre edilmiyor. Entegrasyon olamamanın önünde dil bakıldığında büyük bir engeldir fakat bu çözülebilir bir problemdir ancak önemle üzerinde

durulması gereken nokta Fransız hükümetinin Türk göçmen kadınlara yönelik takındığı tutumlardır. Kadının Fransız toplumuna entegre edilmesi ile ilgili herhangi bir politika yoktur. Bu da üzerinde durulması gereken yapısal bir sorundur (Öder 2008: 88- 92).

### **Sonuç**

Bu makalede genel anlamda göç olgusunu açıklanmakta ve Türkiye'den Fransa'ya olan göç hareketini tarihsel bir düzlemde aktarılıp daha sonra özelde kadınların bu göç etme eylemi üzerine odaklanılarak kadınların göç sonrası egemen kültürde yaşadıkları entegrasyon problemleri üzerinde durulmaktadır.

Türk kadınları, ilk adımda eşleri ile birlikte Fransa'ya gelmişlerdir. Burada kadınların bir işte çalışma durumu söz konusu olmamıştır. Kadınlar, aile bütünlüğünün korunması ve soy bağının devam etmesi amacıyla eşlerinin yanında Fransa toplumuna gelmişlerdir. Bu kadınların temel özellikleri, kırsal kesimden yoğun olarak gelmeleri münasebetiyle eğitim seviyelerinin düşük, okuma-yazma bilenlerinin sayısı az, eşlerine bağımlı birer bireylerdir. Bu kadınlar üzerinde eril tahakküm çok güçlüdür. Bu tahakküm, kadınların Fransa toplumu ile bütünleşememelerinin en temel göstergesidir. Kadınlar, Fransızca bilmedikleri için yalnızken kendi günlük işlerini ve problemlerini çözememişlerdir. Genellikle eşlerine ya da Türk tanıdıklarına ihtiyaç duymuşlardır. Fransız toplumuna entegre olmayı engelleyen sebepler ise kadının dil yetersizliğinden, üzerine kurulan eril tahakkümden, Fransız toplumunun göçmen kadına olan tutumundan ve göçmen kadına yönelik Fransız politikalarının eksiliğinden kaynaklı olduğu ifade edilebilir.

Türk kadınlarının kız çocukları üzerine bir değerlendirme yapıldığı zaman, bu kız çocukları Fransa toplumunda doğup, büyüyen aynı zamanda Fransız eğitimi alan birer bireylerdir. Yapılan araştırmalara göre, bu kız çocukları da aynı şekilde anneleri gibi Fransa toplumuna entegre olamamıştır. Aslında burada olamamıştır sözüyle ifade edilmek istenen nokta olmasına izin verilmemiştir şeklinde ifade edilirse daha açıklayıcı olacağı düşünülmektedir. Kız çocuklarının, Fransız eğitimi almaları dil bilmeme engelini tamamen ortadan kaldıran bir faktördür. O zaman entegre olmayı etkileyen faktörler nedir? Bunlar aynı şekilde ev içindeki kurulan eril tahakkümdür. Bu kız çocukları Fransa toplumuna kolay bir şekilde entegre olabilirdi ancak babalarının ve babalarından kaynaklı annelerinin ayrıca eşlerinin üzerlerinde kurmuş olduğu baskı Fransa toplumu ile bütünleşmeyi engellemiştir.



Kadınların ve kız çocuklarının Fransa toplumuna entegre olmalarındaki engellerden bir diğer faktör ise Fransız politikalarıdır. Bu politikalar, kadını, erkeğe bağımlı bir hale getirmekte ve kadının özgürce bir eylemde bulunmasına izin vermemektedir. Bu bağlamda genel bir değerlendirme yapmak gerekirse ev içindeki eril tahakküm, Fransız toplumunun temel algısı, Fransa politikalarının kadın göçmenlerin uyumu üzerine herhangi bir hüküm içermemesi, kadınları ve kız çocuklarını Fransa toplumu ile bütünleştirememiştir.

Sonuç olarak makalede, Fransa'ya göç eden İlk kuşak ve ikinci kuşak olarak ayrılan Türk kadınlarının egemen kültüre entegre olup olamadığı üzerine odaklanılmıştır. Bakıldığında göçmenlerin, egemen kültürle bütünleşmesi, uyum sağlaması her zaman bir gereklilik değildir ancak bu makale genel anlamda entegre olmak ve olmamak ayrımından çok entegre olamamanın önündeki engellerin neler olduğunu açıklamak üzerine hazırlanmıştır.

### **Kaynaklar**

- Aksoy, F. R. (2019). "Fransa'daki Türk Göçmenler Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma". Yüksek Lisans Tezi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Ana Bilim Dalı, Sivas.
- Aydemir, S. ve M.C. Şahin (2017). "Tek Tanrılı Dinlerde Göç Olgusuna Sosyolojik Bir Yaklaşım: Göç Teorileri Açısından Bir Analiz". *Journal of Islamic Research*, 28 (3): 359-71.
- Çağlayan, S. (2006). "Göç Kuramları ve Göç ve Göçmen İlişkisi". *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, Sayı: 17.
- Develi, E. S. (2017). "21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politikası". *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. Cilt: 22, Göç Özel Sayısı, ss: 1343-1353.
- Günder, E.E (2018). "Geçici Göçmenlikten Yerleşikliğe: Yükseköğretim Gençliğinin Gelecekteki Göç Potansiyelleri". *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 16, Sayı: Özel Sayı, ss:377-396.
- Güreşçi, E (2016). "Ortak ve Farklı Yönleriyle İç ve Dış Göçler". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. Cilt: 9, Sayı: 40.
- Kaypak, Ş (2017). "Göçün Kadınlaşması: Göç Olgusuna Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Bakmak". *Uluslararası Kaysem* 11, ss: 1596-1614.

- Koçak, Y. ve E. Terzi, (2012). “Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri”. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 3.
- Oral, B. ve F. Çetinkaya, (2017). “Sosyolojik Bir Olgu Olarak Göç, Tanımı, Nedenleri ve Göç Kuramları”. *Türkiye Klinikleri J Public Health*. Cilt: 3, ss: 1-8.
- Öder, C. A. (2008). “Fransa’da Yaşayan Türk Kadın Göçmenler ve Entegrasyon Süreci”. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kadın Çalışmaları Bilim Dalı, İstanbul.
- Sağlam, E. (2017). “Avusturya’daki Türk Göçmenlerin Entegrasyon Algıları”. *Göç Araştırmaları Dergisi*. Cilt: 3, Sayı: 1, ss: 140-169.
- Şen, M. (2014). “Türkiye’de İç Göçlerin Neden ve Sonuç Kapsamında İncelenmesi”. *Çalışma ve Toplum: Ekonomi ve Hukuk Dergisi*. Sayı: 40, ss: 231-256.
- Ünsal, A. (2019). “Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkileri”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*. Sayı: 18, ss: 50-61.
- Zhanadilova, A. (2018). “Farklı Kuramlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu”. *Muhakeme Dergisi*, 1(2): 116-122.